

21 maart 2013

Gemeente Amsterdam
Stadsdeel Centrum

Directie Schoon & Heel
Afdeling Straatreiniging

AfvalbakkenPlan

Maartregelen maart 2013

Inhoud

1. Inleiding	3
2. De Afvalbakken zijn te Vol	4
3. De Legingscapaciteit	5
3.1 Aanvoer, Opslag, Afvoer	5
3.2 Aanvoer	5
Wat zit er in de afvalbakken	6
3.3 Opslag	7
Waar zijn afvalbakken functioneel	7
Beschikbaar Volume	7
Andere Problemen	8
Verplaatsen / Verwijderen Afvalbakken	8
3.4 Afvoer: legen van de bakken	9
Diverse proeven	9
4. Beheer van de bakken	10
Reparatie	10
Schoonmaken	11
5. Conclusie	11
 Bijlage: Roosters Legen Afvalbakken	 12

1. Inleiding

Vervuiling van de openbare ruimte ontstaat in stadsdeel Centrum in het kernwinkel- en kernhorecagebied voor een belangrijk deel doordat mensen afval op straat gooien. Om dit te voorkomen staan in de binnenstad ruim 1500 afvalbakken. Al langere tijd zijn er met enige regelmaat klachten over de afvalbakken, men vindt dat de bakken vaak te vol zijn en dat er te weinig staan.

In de afgelopen 10 jaar is de druk op de Openbare Ruimte in het Centrum sterk toegenomen. Als reactie op de vervuiling die dat met zich meebrengt, werden steeds meer afvalbakken geplaatst. Naast het uitproberen van nieuwe afvalbaksystemen om de gevolgen van de fysieke belasting van het legen te verminderen is er onderzoek gedaan naar de volloopsnelheid van de afvalbakken en het effect daarvan op de openbare ruimte. In 2008 zijn de Omnipole bakken in het kernwinkelgebied, die mechanisch via een zuigsysteem werden geleegd, vervangen door (de huidige) Constructo 100 liter bakken. Dit was noodzakelijk omdat het leegzuigen van de bakken vaak niet mogelijk was vanwege verstoppingen in het afzuigsysteem. Alle afvalbakken werden voorzien van afvalzakken om de fysieke belasting voor de medewerkers te verminderen. Hiermee werd het ook mogelijk de bakken te laten legen door de (oudere) wijkverzorgers. In het handboek Schoon (2003 / 2007) is bepaald dat een afvalbak vol is als deze meer dan 75% is gevuld. Dit betekent dat de bakken voor het bereiken van deze norm moeten worden geleegd. Het logistieke proces is lastig efficiënt te organiseren, omdat de medewerkers pas kunnen zien of de bak te vol als ze de deur ervan geopend hebben. Ze moeten dat zien om te beoordelen of de tijdspanne tot de volgende leging te overbruggen is, of niet. Voor alle zekerheid worden daarom alle bakken geleegd, ook als er niet veel in zit. Diverse onderzoeken naar de volloopsnelheid van de bakken (waaronder een inventarisatie van overlopende bakken tijdens de langdurige staking in 2010) hebben geleid tot nieuw beleid; de mogelijkheid voor ondernemers om afvalbakken (objecten) zonder vergunning in de openbare ruimte te mogen plaatsen en tot het voorstel om de kleine Bammens bakken te vervangen door de 100 liter Constructo bakken. Het krediet voor deze vervanging is door de stadsdeelraad goedgekeurd.

In 2010 is binnen de gehele organisatie van het Stadsdeel een zoektocht gestart naar de mogelijkheden om te bezuinigen. De heroverwegingen die daar het gevolg van waren hadden ook betrekking op het proces Schoon. Naast het aflopen van meerjarig incidentele prioriteiten zijn voorstellen gedaan de lasten van het proces Schoon te verlagen. De posterioriteit "grotere afvalbakken minder legen" hield in dat het aantal bakken zou worden teruggebracht naar ca. 1500 (grote) 100 literbakken. Waarmee verwacht werd dat de schoonheidsgraden niet negatief zouden worden beïnvloed. In de zomer van 2012 werd duidelijk dat de aanpassingen als gevolg van de bezuinigingen binnen het proces Schoon niet het gewenste effect hadden. De schoonheidsgraden voor het legen van de afvalbakken waren op veel plaatsen onvoldoende. Dit heeft het dagelijks bestuur doen besluiten aan de stadsdeelraad voor te stellen om de posterioriteit op het legen van de afvalbakken voor de begroting 2013 terug te draaien.

Het probleem is dat de afvalbakken met name in het winkel- en horecagebied vaak te vol zijn. Dat probleem zal opgelost worden door op een andere manier te gaan legen, en door afvalbakken te vervangen door bakken met een groter volume. Hieronder wordt ingegaan op het "te vol" zijn van de bakken, op de legingscapaciteit en op het overzicht van waar de bakken staan.

2. De afvalbakken zijn te vol

Met vol wordt bedoeld dat ze overstromen. Het stadsdeel houdt zelf bij hoe vol de bakken zijn als onderdeel van de metingen van de schoonheidsgraden. Voor deze metingen geldt dat een bak vol is als hij vol zit tot 15 centimeter onder de rand. Volgens de afspraken die hierover met het bestuur zijn gemaakt mag bij de tellingen slechts 7,5% van de bakken vol zijn (=schoonheidsgraad 8). Dit percentage is in het verleden gehaald, maar in 2012 is het na de bezuinigingen veel te vaak mis gegaan. Hieronder de meetresultaten in 2011 en 2012.

Cijfers Schoonheidsgraden Legen afvalbakken Centrum in 2011 en 2012, per kwartaal.

	1 ^e kw	2 ^e kw	3 ^e kw	4 ^e kw	1 ^e kw	2 ^e kw	3 ^e kw	4 ^e kw
	11	11	11	11	12	12	12	12
Stadshart	10,0	8,0	8,0	8,0	2,0	3,0	2,0	7,0
West	8,0	8,0	7,0	4,0	4,0	3,0	3,0	8,0
Zuid	9,0	9,0	6,0	8,0	7,0	4,0	8,0	8,0
Oost	9,0	7,0	7,0	7,0	7,0	9,0	6,0	9,0
Totaal	9,0	8,0	7,0	7,0	5,0	4,0	5,0	8,0

Het is duidelijk dat het legen van de afvalbakken vanaf januari 2012 niet meer goed lukte, in het laatste kwartaal van 2012 ging het weer beter. Maar het is juist in het tweede en derde kwartaal het drukst in de openbare ruimte. Er is dus wel aanleiding om de manier van legen aan te passen.

3. De legingscapaciteit

Het “te vol zijn” komt voornamelijk voor in de zomerperiode, die begint met Pasen. Het legen wordt gedaan door de wijkverzorgers. Er is nog geen rationeel “legingsschema”, gebaseerd op de snelheid waarmee de bakken vol raken. Waar alle afvalbakken staan is in het verleden in kaart gebracht, maar door de vervanging in de afgelopen jaren kloppen de huidige kaarten niet meer.

3.1 Aanvoer, Opslag, Afvoer

Het hele probleem is terug te brengen tot aanvoer, opslag en afvoer van vuilnis.

1. Aanvoer De aanvoer is de hoeveelheid afval die per tijdseenheid in de afvalbakken terecht komt. Dit is erg divers, in het kernwinkelgebied zijn er bakken die zes keer per dag geleegd moeten worden, in sommige woongebieden volstaat twee keer per week. Het vollopen is een resultante van het aantal mensen dat door het gebied loopt en het aantal fast-foodzaken wat in dat gebied ligt.
2. Opslag De opslag is de inhoud van de totale hoeveelheid afvalbakken in een bepaald gebied. In het drukste gebied hebben ook bijna alle fast-foodzaken vuilnisbakken direct buiten de deur staan. Het blijkt dat veel afvalbakken die net op “blikje leegdrink afstand” van grote fast-foodzaken liggen erg snel volraken. Afvalbakken met een groter volume kunnen bijdragen aan het oplossen van het probleem.
3. Afvoer Afvalbakken met een groter volume is niet de enige oplossing. Ook kan de afvoer meer afgesteld worden op de snelheid van vollopen. De afvoer is bewerkelijk doordat het “fast-food afval” veel volume heeft, terwijl het weinig weegt. Dus een bak is al snel vol, terwijl het totaalgewicht dat er in zit maar weinig is.

3.2 Aanvoer

Het aantal bezoekers van het centrum is de afgelopen jaren steeds toegenomen. Exacte cijfers hierover zijn er niet, maar de onderstaande getallen van het Bureau Onderzoek & Statistiek geven een indruk. Er zitten dubbeltellingen in, maar die mogen we per jaar constant veronderstellen.

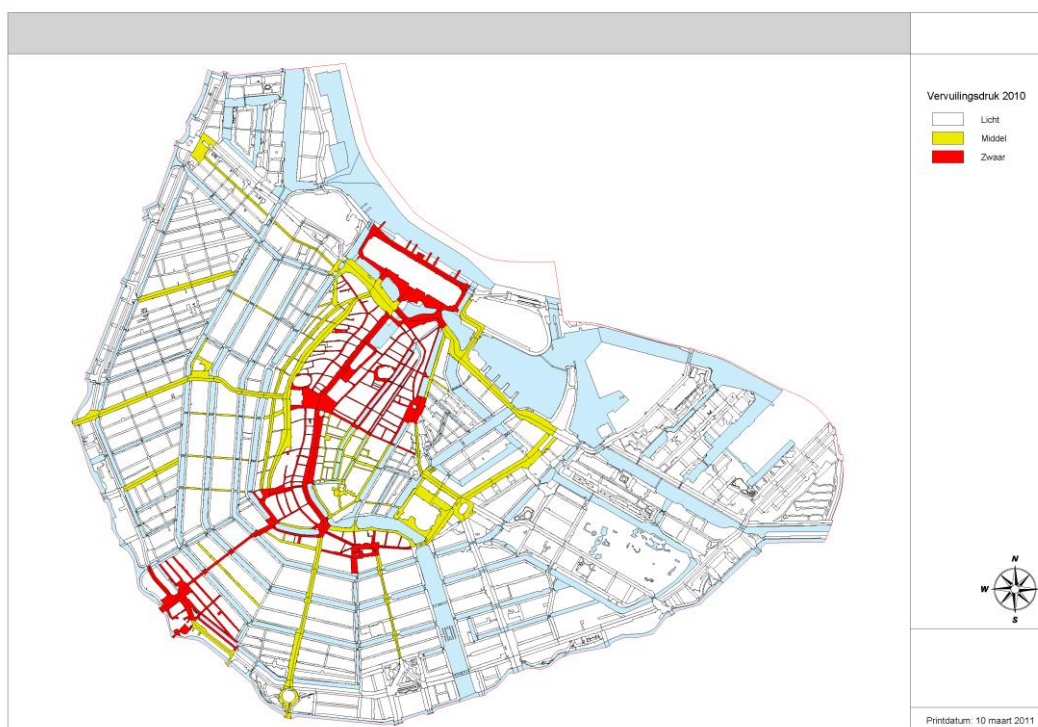
Aantal bezoekers x 1000 /jr	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Festivals (excl. Sail+Kwakoe)	1.571	2.482	2.641	2.665	2.665	2.665
Musea	7.405	6.541	6.229	6.530	7.065	7.201
Hotelovernachtingen	8.587	8.844	8.310	8.561	9.725	9.747
passagiers schepen	315	385	463	421	468	583
Totaal	17.878	18.252	17.643	18.171	19.913	20.196

Bron: O&S “Amsterdam in Cijfers”, festivals sinds 2010 niet meer bijgehouden, stabiel verondersteld in 10 en 11.

Vervuilend gedrag neemt toe. Het eten op straat en vrijmoediger gedrag in de openbare ruimte, waarbij geen verantwoordelijkheid wordt genomen voor het schoonhouden is een trend die het schoonhouden van het centrum moeilijker maakt (zie “Nederland Pretpark” in “Openbaar Bestuur”, 25 mei 2012, blz 15). Daarnaast is er een omzetgroei in de fastfood sector

(Brancheinformatie Rabobank begin 2012). Supermarkten en warenhuizen spelen in op deze trend en breiden hun aanbod uit, wat goed te zien is in het kernwinkelgebied. Er is niet alleen een groot aantal bedrijven waar verpakt fastfood verkocht wordt, ook in de Hema, V&D en veel gewone winkels is frisdrank en fastfood te koop. Daarbij worden ook gezonder aandoend fastfood populairder, wat tot grotere verpakkingen leidt, zoals de volumineuze plastic omhulsels van salades. Plastic verpakkingen worden in het algemeen populairder, ze zijn erg licht, maar hebben veel volume, zodat vuilnisbakken eerder vol zijn.

Hieronder een kaart van de vervuiliingsdruk, de snelheid van volraken van de afvalbakken hangt hier sterk mee samen, hoe hoger de druk, hoe groter de afvalbak moeten zijn en hoe vaker legen.

Wat zit er in de Afvalbakken?

In mei 2011 is er een steekproef gehouden waarbij de inhoud van een aantal vuilnisbakken in het kernwinkelgebied en een aantal in een woongebied geanalyseerd is. Hieruit bleek dat in beide gebieden iets meer dan de helft van de inhoud uit verpakkingen van fastfood bestond. En een kwart van de inhoud uit etensresten, waarbij in het kernwinkelgebied friet en hamburgers domineerden en in het woongebied brood, salade, fruit en hondenmest.

3.3 Opslag

Vanaf het moment dat iemand van zijn afval af wil, tot het moment dat de reiniging het ophaalt, zou het in een afvalbak moeten liggen. In het verleden is er een ruim bestand aan afvalbakken ontstaan in het centrum, dat recent opnieuw in kaart is gebracht.

Waar zijn afvalbakken functioneel?

Afvalbakken zijn zinvol in gebieden waar het publiek enige tijd verblijft en langs looproutes.

Er zijn een aantal richtlijnen te geven voor de plaatsing van de bakken:

- In looproutes vallen de bakken het meest op langs de zichtlijnen van het publiek, de bakken kunnen dan bij voorkeur met een vaste interval geplaatst.
- Plaatsing op de hoeken van straten is effectiever dan plaatsing een ononderbroken deel.
- Dan zijn er voor de hand liggende plekken alsabri's, bij banken in parken, bij banken in een gebied waar fastfood verkoop is. Bij rustplekken. Bij schoolpleinen.
- Bij elke glas- papiercontainerlocatie, autodate locaties en taxistandplaatsen, bij speelplekken, toeristische attracties, ingang van musea, in-uitgang winkelcentra.

Beschikbaar Volume

Er zijn op dit moment een paar soorten afvalbakken in het centrum. De meerderheid bestaat uit twee varianten van de Constructo 100 liter bak, een roestvrijstalen (rvs) en een gecoate. Dan is er nog een groot aantal oudere Bammens 55 liter bakken, waarvan een klein aantal aan elkaar als duobak van 110 liter voorkomt.

Sinds 2009 zijn veel van de 55 literbakken vervangen door 100 liter bakken. In januari 2013 is het volledige bestand aan afvalbakken in het Centrum geïnventariseerd. Dit heeft het volgende overzicht opgeleverd.

Type	Aantal	Inhoud (liter)	Totale Capaciteit (liter)
Bammens 55 liter	365	55	20.075
Bammens 2 x 55 liter	22	110	2.420
Constructo 100 liter RVS	345	100	34.500
Constructo 100 liter Gecoate	671	100	67.100
Constructo 200 liter Gecoate	6	200	1.200
Cocon 360 liter	9	360	3.240
Divers / bijzonder model	81	60	5.000
	1.499		133.500

Om de capaciteit in het kernwinkelgebied verder toe te laten nemen zullen in de komende maanden ruim 100 roestvrijstalen bakken van 100 liter in Nieuwendijk, Kalverstraat, Dam en Damstraat worden vervangen door gecoate bakken van 200 liter. De 100 liter bakken die hierbij vrijkomen, worden gebruikt om 100 bammens 55 liter bakken te vervangen.

Constructo 100 liter RVS

Constructo 200 liter Gecoat

Er is discussie over de werkelijke inhoud van de bakken. In de bakken gaan plastic zakken van 70 cm bij 110 cm, die formeel een inhoud hebben van 120 liter. In de 200 liter bakken gaan zakken die 200 liter inhoud hebben, maar het is ook mogelijk er twee zakkenhouders in te doen, die beide een 120 liter zak kunnen hebben. In de beschrijving in dit stuk zijn de bakken benoemd als 100 liter en 200 liter bakken, wat niet onjuist is, omdat een zak altijd voor een deel over de stalen rand heen zit, waar hij mee vast zit in de bak.

De grote Cocons die nu nog op het Damrak staan, met 360 liter rolcontainers er in, zijn versleten. De rolcontainers kunnen alleen met een huisvuilwagen geleegd worden. Daarom zullen we ze verwijderen, er komen op het Damrak 200 liter containers.

Andere Problemen

De kap op de vuilnisbak voorkomt dat er hele vuilniszakken in de bakken gepropt worden, maar helaas worden er ook dozen in de opening gestopt, waardoor een verder lege bak niet meer bruikbaar is, totdat de bak weer geleegd wordt. Hier is geen oplossing voor.

Verstopte bakken.

Verplaatsen Afvalbakken en verwijderen Afvalbakken

Het huidige bestand aan afvalbakken is door de jaren heen ontstaan. Bakken zijn niet altijd geplaatst uitgaande van de aanvoer van zwerfafval. In de komende maanden zal kritisch gekeken worden naar waar alle bakken nu staan, en zullen bakken verplaatst en verwijderd worden, zodat het totale volume zo goed mogelijk over het stadsdeel verspreid is. De afdeling schoon wil ook een proef uitvoeren met het verwijderen of sterk verminderen van het aantal afvalbakken uit gebieden waar geen fastfood concentratie is. Omgevingsmanagement werkt hiervoor een proef uit met ondernemers en straatmanagers.

3.4 Afvoer: legen van de bakken

In 2012 is op de straatreiniging bezuinigd (heroverwegingen en aflopen incidentele prioriteiten), wat tot andere werktijden en werkindelingen heeft geleid. De bezuinigingen zijn gerealiseerd door nieuwe werkroosters in veeg- en bijhoudproces die tot een krimp van 16,6 fte per 2014 moet leiden en een afname van 16 voertuigen. De bezuinigingsdoelstelling voor 2012 zal vermoedelijk gerealiseerd worden. Om de negatieve gevolgen tegen te gaan is ondertussen voor de begroting van 2013 een prioriteit opgenomen.

Naast de bezuinigingen speelt het probleem dat vooral in het kernwinkelgebied het op drukke tijden erg moeilijk is prullenbakken te legen. Een wagen komt niet door het drukke publiek heen en het afval heeft veel volume, dus een laadbak is snel vol.

Met ingang van 1 januari 2013 zullen de bakken met de volgende inzet geleegd worden:

Ma - Vr	12 wijken	09.00 tot 17.30	12 man, op woensdag 10, bijhoudproces.
	6 wijken	09.00 tot 17.30	6 man, ouderenbeleid, bijhoudproces.
Do - Zo	3 wijken	18.00 tot 23.00	3 man, afvalbakken avondroutes.
Ma - Zo	4 wijken	09.00 tot 17.30	4 man, prioriteitsroutes.
	4 wijken	18.00 tot 23.30	4 man, prioriteitsroutes.
Za - Zo	11 wijken	07.00 tot 15.30	2 man, bijhoudproces.
		09.00 tot 17.30	5 man, bijhoudproces.
		09.00 tot 12.00	4 man, bijhoudproces.

Zie de kaarten in bijlage 1.

De bakken worden gemiddeld twee keer per dag geleegd, sommige bakken zes keer per dag, dus het gaat om ruim 20.000 legingen per week. Het bijhoudproces bestaat naast het legen van de afvalbakken uit het bijhouden van de wijk waarin zij werken, schoonhouden van de directe omgeving van glas- en papierbakken en andere snel vervuilende locaties.

Op grond van de resultaten die met dit rooster worden bereikt, zal het aangepast worden. Met name de inzet van de prioriteitsroutes kan geïntensiveerd worden.

Diverse proeven met afvalbakken in het kader van Een Schone Binnenstad

Binnen het samenwerkingsverband Centrum XL waarin diverse partijen in de binnenstad participeren zoals de KvK, Vereniging Amsterdam City, de Koninklijke Horeca Nederland en het stadsdeel, worden initiatieven ontplooid om tot een schonere binnenstad te komen. Een van die initiatieven is het, in de vorm van een pilot, (tijdelijk of definitief) verwijderen van de 100 liter bakken op de Nieuwendijk en alleen de 100 bakken op de hoeken van de Nieuwendijk te vervangen voor 200 liter bakken. Aan de hand van vooraf gestelde criteria wordt gemonitord en in overleg tussen de partijen vastgesteld of de verwijderde bakken weg kunnen blijven dan wel alsnog terug komen als 200 liter bakken. Dergelijke praktijkproeven kunnen in de toekomst ook plaatsvinden op andere locaties en kunnen daarmee van invloed zijn op, en dus aanpassing van, het onderhoudsproces. De praktijkproeven worden met een plan van aanpak uitgewerkt. Vooralsnog hebben deze pilots geen gevolgen voor de planning van de vervanging van de prullenbakken.

4. Beheer van de Afvalbakken

Het beheer van de bakken bestaat uit het repareren en schoonmaken ervan, steeds als dat nodig is. Het is de verantwoordelijkheid van de afdeling Heel Beheer. Regelmatig schoonmaken van de bakken is zeer gewenst. Hier is echter geen budget voor beschikbaar. Vooral nog lijkt het mogelijk het schoonhouden te financieren uit de vermindering van het reparatiebudget, er zijn immers minder bakken gekomen.

Reparatie

Het budget voor reparatiewerkzaamheden en het vervangen van afvalbakken is opgenomen in de post "onderhoud straatmeubilair". Per rayon is er 30.000 euro per jaar beschikbaar. Bij afvalbakken gaat het om herstel van scharnieren of deurtjes, maar ook vervanging van de afvalbakken als ze onherstelbaar beschadigd zijn. Verplaatsingen of aanschaf voor een nieuwe plek worden verzorgd uit een ander budget. Ingeschat wordt dat de jaarlijkse reparatiekosten voor een afvalbak circa 8% van het aankoopbedrag zijn.

Schoon maken

In het voorjaar is een proef gedaan met het reinigen van de afvalbakken in het kernwinkelgebied. De ervaring die daarbij opgedaan is, leert dat de roestvrijstalen bakken eens per maand schoongemaakt moeten worden. De gecoatete bakken eens per kwartaal. Het reinigen wordt gedaan door 1 persoon, die zich verplaatst met een Goupil elektrische wagen. De kosten van het reinigen bedragen 7 euro per bak per keer.

Dit leidt tot het onderstaande kostenoverzicht voor het beheer van de bakken, waarbij uitgegaan is van de aantallen die er zullen zijn nadat de 100 liter bakken in het kernwinkelgebied vervangen zullen zijn door 200 liter bakken. En nadat de 55 literbakken op hun beurt vervangen zullen zijn door de 100 liter bakken die vrijkomen uit het kernwinkelgebied. Het totale aantal in de onderstaande tabel is 1343, op dit moment zijn er nog 1499 bakken. Als 100 liter bakken vervangen worden door 200 liter bakken, komen er 100 bakken van 55 liter minder (op hun plaats komen de 100 liter bakken die vervangen zijn door 200 liter bakken). Daarnaast zijn er nog 81 bijzondere bakken.

Type	prijs	aantal	kosten reparatie	kosten schoon maak	beheer totaal
Bammens 55	375	221	6.600	-	6.600
Constructo 100 rvs	1350	345	37.000	30.000	67.000
Constructo 100 gecoat	900	671	48.000	19.000	67.000
Constructo 200 gecoat	1100	106	9.300	3.000	12.400
Totaal			101.000	52.000	153.000

Er is op dit moment geen geld voor de schoonmaak van de bakken. Dit jaar kan daarin worden voorzien uit het geld voor de reparatie, omdat het aantal bakken vermindert. Daarom mogen we verwachten dat er reparatiegeld overblijft. Bij de begroting van 2014 kan bekeken worden waar deze kosten belegd worden. Past het binnen het reguliere onderhoudsbudget, of is er een prioriteit nodig voor schoonhouden van de bakken.

Bij het schoonmaken en gedurende de afgelopen jaren is gebleken dat de rvs bakken snel minder mooi worden, en dat ze veel vaker schoon gemaakt moeten worden dan de gecoate bakken. Ze zijn veel duurder in aanschaf en onderhoud, daarom is het beter voortaan alleen de gecoate versie te gebruiken. Bij deze wordt dan ook voorgesteld om de roestvrijstalen bakken die afgeschreven zijn te vervangen door gecoate bakken. Behalve op de beeldbepalende pleinen, Dam, Rembrandtplein en Leidseplein. Daar bepalen de bakken meer het beeld van het straatmeubilair en kan de rvs versie gehandhaafd blijven. Het aantal blijft dan zo beperkt dat het schoonmaken geen last wordt.

5. Conclusie

Met ingang van 1 januari 2013:

1. De afvalbakken worden volgens een nieuw werkrooster geleegd, wat begin april van kracht is gegaan, zoals hier beschreven (zie de bijlage). In de loop van het jaar zal dit rooster aangepast worden, als dat nodig blijkt om de bakken voldoende te legen. De werktijden worden niet aangepast, maar wel de grootte van de wijken en de hoeveelheid inzet in het prioriteitsgebied.
2. In januari 2013 is er een inventarisatie van alle afvalbakken uitgevoerd, in het komende half jaar worden bakken die onpraktisch staan verwijderd of verplaatst.
3. Ruim 100 roestvrijstalen bakken (rvs) van 100 liter in Nieuwendijk, Kalverstraat en Damstraat worden vervangen door gecoate bakken van 200 liter. Het rvs vervuult veel sneller en is daarom duurder in onderhoud. Op de beeldbepalende pleinen (Dam, Leidseplein, Rembrandtplein) komen ook bakken van 200 liter, maar daar blijven het bakken van rvs.
4. Voor het tweede en derde kwartaal komt er een zomerrooster met meer inzet in de prioriteits-afvalbakkenroutes. De resultaten van het legen worden dagelijks bijgehouden, en de roosters worden zonnodig aangepast.
5. De wijken van de wijkverzorgers worden bekeken, als dat nodig is worden de wijken aangepast, zodat een optimale leging mogelijk is.
6. Met het verminderen van het aantal bakken, is er budget voor reparatie over (regulier budget onderhoud straatmeubilair), dat wordt gebruikt om de bakken periodiek schoon te maken. Als dat nodig blijkt te zijn volgt in 2014 een prioriteit voor beheer en onderhoud van de bakken. Vooralsnog lijkt dit gedekt te kunnen worden uit het reguliere onderhoudsbudget.